

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОВС ІЗ СТЮАРДАМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МАСОВИХ СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

Розглянуто питання громадського порядку та громадської безпеки під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року. Виокремлено повноваження органів внутрішніх справ та повноваження стюардів під час масових спортивних заходів.

***Ключові слова:** безпека; охорона; громадський порядок; стюард; взаємодія; системність; зв'язок; практика; органи внутрішніх справ.*

Рассмотрен вопрос общественного порядка и общественной безопасности во время проведения в Украине финальной части чемпионата Европы из футбола 2012 года. Выделены полномочия органов внутренних дел и полномочий стюардов во время массовых спортивных мероприятий.

***Ключевые слова:** безопасность; охрана; общественный порядок; стюард; взаимодействие; системность; связь; практика; органы внутренних дел.*

The question of public peace and public safety is considered during a leadthrough in Ukraine of final part of championship of Europe from football in 2012. Plenary powers of organs of internal affairs and plenary powers of stewards are selected during mass sporting measures.

***Key words:** safety; guard; public peace; steward; co-operation; system; connection; practice; organs of internal affairs.*

Постановка проблеми. Забезпечення громадського порядку та безпеки громадян є першочерговим конституційним обов'язком, що впливає із загальних принципів побудови демократичної правової держави. Виконання завдань, що стоять перед органами внутрішніх справ, передбачає реалізацію принципів, заснованих на визнанні загальнолюдських цінностей та гідному ставленню до особи, визнання її пріоритету у взаємовідносинах із державою. Конституція України визначає, що утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави[1], у виконанні якого важлива роль належить органам внутрішніх справ.

Поняття громадського порядку та його охорони має як наукове, так і практичне значення, оскільки зміст громадського порядку, ефективність його охорони певною мірою впливають на стабільність прав громадян. Відповідно до останніх тенденцій у світі особлива увага приділяється охороні громадського порядку та громадської безпеки під час проведення міжнародних спортивно-масових заходів, що є найважливішим базовим завданням органів внутрішніх справ, зокрема під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу[2, с. 63].

Аналіз останніх досліджень. Власне проблемам охорони громадського порядку під час проведення масових заходів присвячено роботи М.В.Корнієнка, М.В.Лошицького, В.Г.Поліщука, М. Панова, А.В.Сергєєва, В.Тихого, О.І.Улянова, Д.П.Цвігуна. Так, ними розглянуто особливості правового регулювання та профілактики правопорушень при проведенні масових заходів, правові відносини у сфері громадського порядку, та громадської безпеки.

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують питання забезпечення безпеки і правопорядку на стадіоні та за його межами перед, протягом і після футбольного матчу, є:

- Закони України "Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні" від 19 квітня 2007 року, "Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів" від 8 липня 2011 року, "Про ратифікацію Європейської конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів" від 15 листопада 2001 року;
- постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 року №2025 "Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів" та від 29 червня 2004 року №823 "Про затвердження порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів", від 14 квітня 2010 року №357 "Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу", від 23 липня 2008 року №679 " Про затвердження Угоди між Кабінетом Міністрів

України та Урядом Республіки Польща про співробітництво під час організації фінального турніру Чемпіонату Європи з футболу УЄФА ЄВРО 2012»;

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 року №1244 "Про схвалення Інтегрованої концепції забезпечення безпеки і правопорядку під час підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу", від 27 травня 2009 року №563 "Про схвалення Концепції медичного забезпечення під час підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу"[4;5;6;7;8;9;10;11;12].

Виклад основного матеріалу. Слід погодитися з М. Пановим, і В.Тихим « ... безпека за своїм змістом передбачає з одного боку, відсутність небезпеки, а з іншого – наявність стану захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства, держави від внутрішніх і зовнішніх загроз, посягань і небезпек»[3, с. 12].

Одним із шляхів забезпечення громадської безпеки та правопорядку є постійне та цілеспрямоване формування кадрового корпусу працівників органів внутрішніх справ через постійну роботу в галузі підвищення професіоналізму.

Так, відповідно до Закону України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» громадський порядок це – сукупність суспільних відносин, що забезпечують нормальні умови життєдіяльності людини, діяльності підприємств, установ і організацій під час підготовки та проведення футбольних матчів шляхом встановлення, дотримання і реалізації правових та етичних норм; громадська безпека це – стан захищеності життєво важливих інтересів суспільства, сконцентрованих у його матеріальних і духовних цінностях, від джерел небезпеки природного або штучного характеру під час підготовки та проведення футбольних матчів, за якого забезпечується запобігання загрозам заподіяння шкоди такими джерелами небезпеки[5].

Однією із складових належного забезпечення охорони громадського порядку та громадської безпеки є планування заходів органів внутрішніх справ, організатора футбольного матчу, служби безпеки спортивної споруди (футбольного клубу), органів місцевого самоврядування щодо недопущення протиправних проявів з боку глядачів[13].

У затвердженій Кабінетом Міністрів України Державній цільовій програмі підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу[9] базовими завданнями держави визначено: приведення об'єктів, що використовуватимуться для проведення чемпіонату, відповідно до вимог УЄФА; підготовка необхідної кількості фахівців з організації та проведення такого міжнародного заходу; та інше.

Остання розробка МВС України ґрунтується на стратегії поступового скорочення кількості працівників міліції на стадіонах, їх зосередженні на роботі поза місцем проведення матчів, заміни правоохоронців на стюардів. Тому, для надання більш ширших повноважень стюардам, професію стюарда внесли до класифікатора професій України[14].

Так, відповідно до Закону України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» стюард – фізична особа, яка пройшла відповідну підготовку та на договірній основі виконує допоміжні функції з підтримання громадського порядку та громадської безпеки на території спортивної споруди. Вищезазначений Закон визначає, що стюарди можуть залучатися тільки для виконання допоміжних функцій із забезпечення громадського порядку та громадської безпеки[5].

«Стюардинг» – це нове альтернативне бачення системи організації безпеки та правопорядку на стадіоні. Основне завдання стюардів – забезпечити доброзичливу атмосферу сприйняття події, а саме якомога швидше допомогти глядачам віднайти своє місце і сповна використовувати розгалужену інфраструктуру спортивного комплексу.

Згідно з вимогами УЄФА, стюарди повинні контролювати вболівальників, які прийшли на футбольний матч, та наглядати за дисципліною у своєму чітко визначеному секторі стадіону. Вони також мають відстежувати нетверезих глядачів і виводити їх за межі стадіону, попереджати міліцію про можливі провокації вболівальників на стадіоні і біля нього, брати участь в евакуації фанатів, якщо виникне надзвичайна ситуація.

Основним завданням стюардів є підтримання громадського порядку і громадської безпеки на стадіонах. Приміром, під час футбольного матчу стюарди не дивляться гру і, стоячи спиною до поля, мають уважно слідкувати за тим, що відбувається на трибунах. Але на справді їх функції набагато ширші за звичайних правоохоронців. Інститут стюардингу придумали з метою створення у людей довіри до тих хто охороняє порядок на стадіоні. Стюарди повинні вміти не тільки запобігти створенню конфліктних ситуацій на трибуні, але й допомогти глядачеві у будь-якому питанні. Це комунікатори, які мають створити для відвідувачів атмосферу комфорту і захищеності, щоб люди хотіли знов повернутись на стадіон[15]. Тому, ми вважаємо, що в сучасних умовах розвитку суспільства такі люди просто необхідні на стадіоні.

Відповідно до практики західноєвропейських країн, до обов'язків стюарда має входити:

- Огляд стадіону до, під час і після матчу;
- Забезпечення безпечного входу та виходу глядачів;

- Інформування глядачів про правила перебування на стадіоні;
- Контроль переміщення глядачів по стадіону;
- Надання інформаційних послуг глядачам;
- Розподіл глядачів по своїх місцях;
- Контроль виконання правил перебування на стадіоні;
- Спостереження за вболівальниками;
- Виклик працівників правопорядку, медичний допомоги, пожежників.

Програма підготовки стюардів в Україні розробляється відповідно до вимог, визначених Порядком організації роботи із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів[8] та описів професій правоохоронної сфери[16]. Зокрема, передбачається, що стюард має знати: чинне законодавство, стандарти, накази, розпорядження, інструкції та іншу організаційно-розпорядчу документацію з охоронної діяльності; організаційні вимоги до охорони об'єктів і роботи контрольно-пропускних пунктів; службові інструкції, що встановлюють порядок охорони об'єкта, доступу та допуску осіб до матеріальних та інших цінностей; тактико-технічні характеристики та правила використання охоронної та охоронно-пожежної сигналізації, засобів зв'язку, інших засобів охорони, контрольно-спостережних приладів, освітлення, повідомлення та сповіщення, територію об'єкта, особливості периметрової огорожі та інші типи подібного захисту об'єкта, що охороняється; систему попереджувальних знаків і перепон, маршрути руху вантажів, що охороняються, місця зупинок транспорту, способи і засоби забезпечення охорони матеріальних та інших цінностей і вантажів під час зупинок, завантаження та розвантаження, службові телефони, спеціальні знаки на перепустках та документації, зразки підписів та особисто службових і посадових осіб, які відповідають за охорону об'єкта, представників власника або уповноваженого ним органу; порядок дресирування та тренування службового собаки, застосування службового собаки, використання та застосування вогнепальної зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони; порядок адміністративного затримання, особистого огляду, огляд речей і вилучення речей та документів, оформлення матеріалів на осіб, які скоїли адміністративні правопорушення; правила та норми з охорони праці, екологічної та пожежної безпеки, порядок надання першої медичної допомоги; місця розташування правоохоронних органів, сусідніх нарядів охорони, порядок та способи встановлення зв'язку з ними.

Так, в науково-дослідному центрі психотренінгових технологій провели тренінги зі старшими стюардами стадіону «Донбас-Арена» для підвищення психологічної підготовленості стюардів до виконання своїх обов'язків. Протягом тренінгу обговорювалися актуальні теми та проблемні питання роботи старших стюардів щодо забезпечення проведення масових заходів на стадіоні, зокрема:

1. Імідж стюардів.
2. Уявлення (стереотипи) про себе та відвідувачів стадіону, стереотипи та культурні стандарти.
3. Поведінка в складних ситуаціях.
4. Профілактика та вирішення конфліктів.
5. Феномени масовості.
6. Хуліганство.
7. Методи роботи з агресією.
8. Зовнішній вигляд та поведінка на роботі.
9. Співвідношення вербального/невербального спілкування.
10. Спорт та емоції, емоційна регуляція старших стюардів під час спортивно-масових заходів на стадіоні.

Так, за результатом аналізу проведених тренінгів серед отриманих під час тренінгу надбань, найбільш корисними у практичній діяльності були визнані: комунікативні навички (70%), робота з натовпом (55%), вміння діяти у критичній ситуації та стресостійкість (50%). Найбільш поширеними труднощами у роботі стюардів були названі: комунікація з агресивними відвідувачами стадіону, емоційна регуляція стюардів, профілактика стресу[17].

Загалом, під час проведення футбольного матчу його організатори, власник (орендар) стадіону та футбольний клуб несуть відповідальність за забезпечення громадського порядку на території стадіону, його трибунах, органи міліції – на прилеглий до стадіону території, шляхах евакуації та в громадських місцях населеного пункту, в якому проводиться футбольний матч. Стюарди – це перша лінія безпеки, яка одночасно гарантує як безпеку на стадіоні, так і комфорт та сервіс для глядача, друга лінія забезпечується службою безпеки стадіону або приватною охоронною структурою, і тільки в третій лінії, у випадку серйозних інцидентів, у роботу вступає міліція.

З огляду на Європейські стандарти (правила УЄФА) в Україні були визначені і основні завдання правоохоронців, зокрема, органи внутрішніх справ відповідають за стан правопорядку на прилеглий до стадіону території та в громадських місцях, наглядають за поведінкою вболівальників у зоні контролю квитків на підході до стадіону. Це дозволяє зменшити кількість особового складу безпосередньо на стадіоні, водночас посиливши наряди на вулицях[18].

На нашу думку, для взаємодії сил і засобів, що залучаються до забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольного матчу, має бути утворений координаційний штаб у складі представників організаторів футбольного матчу, органів внутрішніх справ, підрозділів МНС, служби безпеки футбольних клубів, приватних охоронних структур, власника (орендаря) стадіону, місцевого органу виконавчої влади, органу охорони здоров'я, які мають бути забезпечені засобами зв'язку, а також проводити спостереження для своєчасного реагування на непередбачувану ситуацію.

Статистика свідчить, що останнім часом існує тенденція зростання агресивності футбольних уболівальників, збільшення актів непокорності працівникам міліції у ході припинення протиправних дій. Основною причиною, яка сприяє вчиненню порушення громадського порядку вболівальниками, на думку, МВС є відсутність профілактичної роботи з ними з боку керівництва та працівників служб безпеки футбольних клубів.

Варто також зауважити, що вдосконалення форм та методів діяльності державних правоохоронних органів, налагодження тісного співробітництва з правоохоронними структурами Європейського співтовариства та активне використання можливостей громадськості з метою забезпечення охорони громадської безпеки та громадського порядку під час масових заходів вимагає від практичних підрозділів та навчальних закладів системи МВС теоретичного пошуку та науково-практичного обґрунтування запровадження новітніх дієвих форм цієї діяльності з урахуванням останніх суспільно-політичних та фінансово-економічних змін у міжнародному співтоваристві [19].

Висновки. На нашу думку, необхідно перейняти досвід європейських колег щодо плідної взаємодії працівників органів внутрішніх справ та стюардів, адже безпека громадян це найголовніше завдання яке стоїть перед правоохоронними органами, в тому числі органами внутрішніх справ під час проведення масових спортивних заходів.

Тому, стан забезпечення громадського порядку та гарантування безпеки осіб, діяльність яких пов'язана з проведенням в Україні Євро – 2012, а також іноземних гостей та українських громадян, безпосередньо залежить від чітко скоординованої, вміло організованої та спланованої діяльності підрозділів органів внутрішніх справ безпосередньо зі стюардами.

Література

1. Конституція України : Основний закон від 28 червня 1996 року № 254к // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Сенік П.Р. Правові основи взаємодії органів внутрішніх справ з громадськістю у сфері охорони громадського порядку // Охорона громадського порядку під час проведення чемпіонату з футболу Євро – 2012 : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 20 травня 2011 року / П.Р. Сенік. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – С. 63-65.
3. Панов М. Безпека як фундаментальна категорія в методології правознавства / М. Панов, В.Тихий // Вісник Академії правових наук України. – 2000. – № 3 (22). – С. 12-16.
4. Про організацію та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні: Закони України від 19 квітня 2007 року // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 31. – с. 405.
5. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів: Закон України від 8 липня 2011 року // Офіційний вісник України. – 2011. – № 59. – с. 102.
6. Про ратифікацію Європейської конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів: Закон України від 15 листопада 2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 7. – с. 53.
7. Про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів: Постанови Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 року №2025 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 51. – с. 37.
8. Про затвердження порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів: Постанови Кабінету Міністрів України від 29 червня 2004 року № 823 // Офіційний вісник України. – 2004. - № 26. – с. 36.
9. Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Постанови Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2010 року №357 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 39. – с. 44.
10. Про затвердження Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про співробітництво під час організації фінального турніру Чемпіонату Європи з футболу УЄФА Євро 2012: Постанови Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 р. №679 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 56. – С. 54.

11. Про схвалення Інтегрованої концепції забезпечення безпеки і правопорядку під час підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2008 р. №1244 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 71. – с. 59.
12. Про схвалення Концепції медичного забезпечення під час підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 травня 2009 року №563 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 41. – с. 32.
13. Копотун І. М. Особливості охорони громадського порядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи з футболу 2012 року / І. М. Копотун [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Lurpr/2010_1/kopotun.htm
14. Класифікатор професії ДК 003:2010 / Національний класифікатор України, К.: Держспоживстандарт України. – 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : // <http://www.jobs.ua/ukr/classifier/>
15. Стюардинг – сучасна система безпеки стадіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nsc-olymp.com/uk/news/316-2011-09-20>
16. Про затвердження Статуту патрульно-постової служби міліції України : Наказ МВС України від 28 липня 1994 року № 404. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0213-94>
17. Діяльність Донецького юридичного інституту з психологічного забезпечення підготовки до проведення в Україні і місті Донецьку фінальної частини Чемпіонату Європи з футболу 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dli.donetsk.ua/index.php?option=com>
18. Євро – 2012 в Україні охоронятимуть 19 тис. міліціонерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zik.com.ua/ua/news/2011/04/09/281784>
19. Співпраця поліції, органів адміністрації та місцевої громадськості задля забезпечення безпеки під час масових заходів Євро – 2012 : матеріали II міжнародної науково – практичної конференції, Ів. Франківськ, 17-19 листопада 2008 року ПЮІ ЛьвДУВС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pui.if.ua/sites/default/files/material/ebook/11.pdf>

УДК 339.976.2:620.9(477)

А. Шот

кандидат економічних наук,
доцент Львівської державної фінансової академії

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ

Проаналізовано світовий досвід використання та державної підтримки розвитку відновлювальної енергетики, стан та перспективи розвитку альтернативної енергетики в Україні, необхідність вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері відновлювальної енергетики.

Ключові слова: енергоресурси, відновлювальна, нетрадиційна енергетика, енергетична проблема, енергетична безпека.

Проанализированы обеспеченность Украины энергоресурсами, мировой опыт использования и государственной поддержки развития возобновляемой энергетики, состояние и перспективы развития альтернативной энергетики в Украине.

Ключевые слова: энергоресурсы, возобновляемая, нетрадиционная энергетика, энергетическая проблема, энергетическая безопасность.

Analysis of world experience and state support for renewable energy, state and prospects of alternative energy in Ukraine, the need to improve domestic legislation on renewable energy.

Keywords: energy resources, renewable, alternative energy, energy problems, energy security.

Постановка проблеми. Для України як і для багатьох країн світу енергетична безпека один з найбільш вразливих напрямків економічної безпеки. Це пов'язано в першу чергу із низькою ефективністю використання встановленої потужності на електростанціях, скороченням енергетичних ресурсів, різким зростанням цін на них, негативним впливом їх спалювання на навколишнє середовище, зміну клімату, а також, що найбільш важливо, на життя та здоров'я людей.